

STICHTING STREEKMUSEUM HOEKSCHE WAARD

Hof van Assendelft
Hofweg 13, Heinenoord
Tel. 01862 - 1535.

18e Bulletin
februari 1978.

Hofstede Oost Leeuwenstein
Dorpsstraat 13, Heinenoord.

Openingstijden:
dinsdag t/m zaterdag 14-17 uur, zaterdagochtend 10-12.
De Hofstede uitsluitend zaterdag van 2-5 uur.

Postrekeningnummer 3870852 van Vriendenkring Streekmuseum Hoeksche Waard.
Hofweg 13, Heinenoord.

TWEEDE LUSTRUM

3 oktober 1968. Een dag zo stralend mooi als je iedere zomerdag zou wensen. Juist op die dag werd het "Hof van Assendelft" officieel geopend door mr. J. Klaasesz., toentertijd Commissaris der Koningin in Zuid-Holland. In zijn openingsrede sprak mr. Klaasesz. de hoop uit, dat het een levend museum zou worden, gonzend van activiteiten. Zijn verwachtingen zijn niet beschaamd. De heer De Rooy die na vele ups en downs tien jaar na een geslaagde tentoonstelling in de toenmalige H.B.S. van een huis dat bijna een puinhoop was, een echt museum wist te maken, weet zijn medewerkers altijd opnieuw te inspireren. Saai en vervelend, volgens sommigen passend bij een museum, zijn dan ook geen woorden die in zijn vocabulaire voorkomen. Integendeel, nauwelijks bekomen van de spectaculaire opening, werden er alweer nieuwe plannen beraamd. Oost Leeuwenstein werd voor bewoning geschikt gemaakt en de schuur daarvan werd letterlijk en figuurlijk uitgemest om de gestaag groeiende stroom van kleine en reusachtige werktuigen onderdak te kunnen verschaffen. 19 oktober 1973 bij het eerste lustrum is het zover. Mr. M. Vrolijk verricht onder het toeziend oog van zijn voorganger de opening met het "koekslaan", een handeling die onder hilariteit van de aanwezigen niet geheel feilloos verloopt.

Nu, winter 1978 gaan we ons alweer bezinnen op het tweede lustrum. Het museum zou het museum niet zijn als daarvoor geen grootscheepse plannen ontvouwd zouden worden. Er komt van alles ter tafel waaruit ten slotte enige voorstellen gedestilleerd worden die praktisch en financieel uitvoerbaar lijken te zijn. Wat denkt u bv. van een feestelijk concert, een bustocht voor de "vriendenkring" door de Hoeksche Waard waarbij introductie zou zijn toegestaan, de uitgave van een kalender met als onderwerp "het museum" natuurlijk! Want hoe dan ook, we willen het museum een steeds grotere bekendheid geven en u als "vrienden" kunt ons daarbij helpen door nieuwe vrienden te verwerven of door bijv. niet alleen een kalender voor uzelf maar ook één als kadootje voor familie of kennissen te kopen. Er zijn namelijk nog meer ambitieuze plannen zoals de uitgave van een prentenboek over de Hoeksche Waard met daarin afbeeldingen van schilderijen, tekeningen, etsen, gravures, aquarellen etc. Wat denkt u er van? Wilt u ons helpen het lustrum te doen slagen? Wilt u ons daadwerkelijk steunen, kom dan eens praten met de heer De Rooy. Wilt u ons financieel steunen, dat is altijd mogelijk, zie gironummer hierboven. Trouwens, als de plannen wat verder zijn uitgewerkt en wij ze in ons volgend bulletin verder ontvouwen, zult u waarschijnlijk zo enthousiast zijn, dat u vanzelf naar uw giroboek snijpt. Ons museum is het waard, dubbel en dwars!

-2-
TERUGBLIK

Na de voorafgaande "warming-up" in verband met het komende tienjarig bestaan van het museum (in de volgende bulletins zult u de voorpret, de pret en de napret mee kunnen beleven) past vervolgens een terugblik op het laatste kwartaal van het afgelopen jaar. Een verheugde en dankbare terugblik -we bereikten in 1977 het aantal bezoekers waar onze verwachting naar uitging: de magische grens van 10.000 werd overschreden, royaal overschreden zelfs! Was het zomerhuis van Oost Leeuwenstein op de zaterdagen in december een poel van zonde en verderf geworden door de weddenscapen die daar werden afgesloten van ja - of - nee tienduizend, op de middag van de tweede kerstdag leek het museum, opengesteld, wel een heksenketel! Liefst 556 bezoekers passeerden tussen twee en vijf uur de voordeur, waar de heer Verhoeven kaartjes stond te verkopen alsof zijn leven er van afhing. Gaan we gooche- len met getallen (wat altijd leuk is), dan komt dat neer op elke twintig seconden één binnenkomende bezoeker, drie uur lang -stel het u voor! Het was overal mudjevool, mensen stonden op hun tenen te reikhalzen om "tussendoor" of "overheen" toch nog wat te zien te krijgen, het leek (in alle bescheidenheid) qua drukte wel een Rembrandt-expositie in het Rijksmuseum!

Al snel na twee uur kwam die middag de tienduizendste binnen. Het bleek de heer J.J. Holl te zijn, 88 jaar, inwoner van Alphen aan de Maas (G), logerend bij zijn in de Hoeksche Waard wonende zoon. De heer Holl, vroeger hoefsmid van beroep, was vooral erg in het museum geïnteresseerd, omdat in Oost Leeuwenstein nog een echte oude "travalje" te bezichtigen is. Vanzelfsprekend was hij zeer verrast zo feestelijk te worden binnengehaald. Een zeer verheugde heer De Rooy overhandigde hem namelijk een boeket anjers, een pop in klederdracht en een boek. Een allerplezierigst evenement! dat even later nog eens werd herhaald terwille van de inmiddels gearriveerde fotograferende en schrijvende pers! Zoals gezegd - de bezoekers bleven toestromen en het valt te begrijpen dat er parkeer- en verkeersproblemen dreigden te ontstaan. Een compliment aan de heer C.J. van Treuren van de Rijkspolitie die tijdig ingreep is dan ook wel op zijn plaats!

Ook na deze wel heel bijzondere middag bleef het de laatste dagen van het jaar druk op het Hof van Assendelft. We sloten het jaar 1977 af met een totaal aantal bezoekers van 10.854. Nog even gooche- len met getallen? In 1976 ruim 30 bezoekers per openingsdag, in 1977 ruim 41. Een goede aanzet voor 1978! Maar we zouden terugblikken op het afgelopen kwartaal en zodoende komen we dan vanzelf terecht bij de spek-met-peren- maaltijd van 1 oktober jl. De afwezigen weten niet wat ze gemist hebben en dat kunnen we ze dan beter maar niet vertellen ook! Zowel de maaltijd als de verzorging in het Andersenhuis was "af", de organisatie eveneens (o, die telefoon van te voren!) en de heer De Zeeuw met zijn voordrachten was uit de kunst! De prettige sfeer sprak zeker ook uit het toespraakje van de heer De Jong uit Hilversum aan het einde van de dag. De werkgroepen floreerden ook dit kwartaal. De dialecten-groep heeft wat meer gericht plannen uitgestippeld en toetst die aan de praktijk. Het bezoek aan het genealogisch archief op de zaterdagmiddagen neemt toe. Soms is het zomerhuis alweer aan de kleine kant voor zoveel mensen die zitten te graven en te speuren in de laden met gegevens. En de schrijvers, de samenstellers van het archief? Zij zien, heel in de verte nog, maar al duidelijk lichtend-met-zijn-gouden-randje, het miljoenste kaartje! Met het toenemen van het museumbezoek valt er uiteraard in het gehele "bedrijf" meer werk te verrichten. Om maar een paar dingen te noemen: de telefoon rinkelt aanzienlijk vaker dan enkele jaren geleden, de vloeren

worden aanzienlijk vuiler. Hulde aan mevrouw Dekker! Hulde aan de heer Groenendijk en bij voorbaat een béétje hulde aan de heer Bos, die sinds kort vast is aangesteld voor de werkzaamheden in de schuur en voor het archief-materiaal.

Tot slot nog een woordje over één van onze toeleverende werkgroepen: de bruiden. Ook dat floreert! Wat zegt u van een vrijdag in december, waarop liefst 21 bruiden elkaar haast voor de voeten liepen? Vanuit Rijswijk, vanuit Bergschenhoek! Voor een dramatisch hoogtepunt zorgde de bus, zwaar beladen met bruiloftsgasten, die achter het museum ging keren en zich op het bruggetje klem reed; de gasten in hun goeie goed in weer en wind naar buiten, heren in feestkledij hurkend op het modderige asfalt om aanwijzingen te geven, de bus die nog vaster kwam te zitten en mevrouw De Rooy die vertwijfeld uitriep: "Nu is alles voorgoed voorbij!!!" Onwetend van dit alles zat binnen het jonge stel samen gelukkig te zijn in een arreslee - en liet zich fotograferen.

GOED VOORBEELD

De heer B. v.d. Bom, een enthousiast Vrienden medewerker van het museum, -deskundige bij uitstek op het grote gebied van de prentbriefkaart, zond ons onderstaand artikel. We zijn hem zeer dankbaar voor zijn bijdrage! Hopelijk werkt dit stimulerend op anderen, die ook hun gedachten eens op ons papier gezet willen hebben?

DE PRENTBRIEFKAART IN DE HOEKSCHE WAARD

Omtrent 1900 kwamen de eerste series prentbriefkaarten in de Hoeksche Waard in omloop. De grote steden: Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam en Utrecht waren hier in 1896 al in voorgegaan, maar het zou nog vier jaar duren eer de prentbriefkaart in het gehele land een algemeen verschijnsel zou zijn geworden. Dit alles is op te maken uit het poststempel, dat de tijd van afstempeling, datum en jaar aangeeft. In 1899 werd er reeds een kaart van 's-Gravendeel uit verzonden, maar algemeen houdt men het jaar 1900 aan.

De prentbriefkaart is een eerste vorm van topografische afbeelding die in grote oplagen verspreid werd. Belangrijk is deze kaart ter documentatie van de vele veranderingen die ook in de Hoeksche Waard hebben plaatsgehad.

Het aantal prentbriefkaarten is omtrent 2200 stuks. De vorm is niet veranderd, maar de afbeelding wel, Vroeger was een straat belangrijk, liefst met mensen, groepen van kinderen, een wagen in de straat, deuren van een werkplaats die openstaan. Het gaf de straat een levendig aanzien. Voorbeelden hiervan zijn: de dorpspomp in Mijnsheerenland, het wachthuisje voor de nachtwakers in 's-Gravendeel, het wachthuisje voor de veldwachters in Oud-Beijerland, de ophaalbrug in Strijensas en Puttershoek, het gemeentehuis in Goudswaard, Leeuwenstein en Heinenoord, de Pastorie te Mastland in Westmaas enz.

De prentbriefkaarten van de laatste jaren daarentegen zijn kleurfoto's met veel groen, een klein gedeelte van een woning, rechte straten, bijna geen verkeer. De allereerste uitgaven waren van Duitse uitgevers, pas later werden de plaatselijke winkeliers of boekhandel-drukkerij als uitgever vermeld.

Er zit meer aan vast dan een simpele afbeelding. De uitgevers-drukkers gebruiken een eigen nummering. Soms is hieruit een en ander op te maken, zoals de kleur, met en zonder rand, kleurverschillen van dezelfde afbeelding, met en zonder nummer. Soms is helemaal niets vermeld, noch de plaats, noch de uitgever. Meestal kom je er wel uit als je gaat vergelijken en vragen.

Ruim 75 jaar prentbriefkaarten in de Hoeksche Waard! Een mensenleeftijd, waarin veel is gebeurd. Een bepaalde straat in de loop der tijden tot heden in kaarten uitgebeeld geeft 75 jaar geschiedenis van die straat. De Voorstraat in Oud-Beijerland, de Langestraat in 's-Gravendeel, het Schouteneinde in Puttershoek, de Kerkstraat in Nieuw-Beijerland. Let op de gevels in de straat, de versierselen aan de daklijsten, de deuromlijstingen. Alles is op prentbriefkaarten terug te vinden. Aan de hand van die kaarten zou men kunnen nagaan wat is veranderd en wat nu nog is overgebleven. Het was gebruikelijk series prentbriefkaarten van 4, 6, 12 of meer stuks, al naar gelang het dorp groot is, uit te geven, eventueel voorzien van een nummer. Aan de hand daarvan kan men uitrekenen hoe groot zulk een serie is. Het boeiende van kaarten verzamelen is de nog ontbrekende op te sporen, de serie compleet te maken en in het Streekmuseum onder te brengen, opdat velen daarvan kunnen genieten. Geen der series prentbriefkaarten is gelijk, elke serie heeft een eigen gezicht, ze geeft een bepaald beeld van een periode. Veertien dorpen in de Hoeksche Waard en veertien series prentbriefkaarten tonen heel duidelijk hoe het vroeger was en hoe het nu is. De prentbriefkaarten hebben als document waarde gekregen.

B. v.d. Bom, 's-Gravendeel.

DE AANWINSTEN VAN HET MUSEUM

Zóveel, dat we maar kriskras (doch met gerichte dankbaarheid!) gaan opsommen; straks zal het bulletin nog te klein blijken om alle aanwinsten te vermelden! Lampeglazen, een makelaar, oude boeken, een broek; een exemplaar van het boek van Welker, een "marmeren" stoppenbord van een meterkast, gedroogde pastinaken, emaille reclamebordje van Akkertjes, idem van Brasso; de schoolvlag van de oude school aan de Greup, een aardappelsorteermachine, een wammolen, eenvoudige dekenkist, mahonie kast, drie koekblikken, ingelijst diploma 25 jaar trouwe dienst aan de Mij van Landbouw, haartuig, een trommeltje, rietdekkersgereedschap, wasstamper, zwart manspak, 2 petroleumblikken, enig keukengeroi, exemplaren van Hollandsche Studiën, witte Ragoutborden, een lokkenpers, teil, stoeltje, blikjes condensmelk, kachelpoets, roodmerk koffie - en ja heus! iets wat we nog niet hadden: 2 zeer oude closetrollen - hoe is het mogelijk! Twintig pakjes oude zeep en schuurpoeders, de dubbele stukken Sunligt zeep, Radion, een stallantaarn, vier verftonnetjes, kruidenierswaren, oude ansichten, een breimandje om mee naar de breischool te nemen, deksel van een koperen tabaksdoos, nog een makelaar, glazen koekdoos, beschuifsnijmachine en een knijpkat - want ook die is al verleden tijd. Iets wat je niet zo dikwijls ziet: 2 beeldige kwartelkooitjes!, banketbakkersspullen, broodvormen, deegrol met ribbels (ooit gezien?), vormen voor repen chocolade en bonbons, een scheermes, een schoolboekje, anno 1822, een slangenhaspel, een paar rijglaarsjes en o! hoe vertederend werkt dat ineens: kinderspeelgoed bestaande uit een brandweerwagen met mannetjes erop en de ladders, poppenhuismeubeltjes, zó zorgvuldig door de vader voor het dochttertje gemaakt, precisiewerk voor vele lange avonden.